

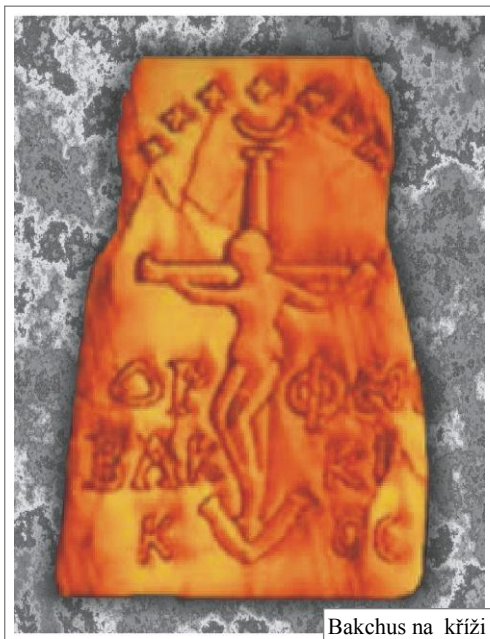
KŘESŤANSTVÍ – ALTERNATIVNÍ ŘEŠENÍ ŽIDOVSKÉHO SELHÁNÍ

Hovořili jsme už o tom, že křesťanská teologie do sebe postupně synkrezí (srůstáním) přibírala mnohé mystické pohanské představy. Tímto způsobem, zvláště po teologické krizi ve čtvrtém století, efektivně bojovala s velmi houževnatým pohanstvím. To už je dnes pro mnohé badatele i zasvěcené křesťany známý historický fakt.

Tento fenomén ale vede ještě mnohem hlouběji, což z hlediska víry může znamenat další znepokojující zjištění.

Nicméně předpokládáme, že křesťané, kteří došli až sem, projevíli značnou odolnost vůči takovým zjištěním a že se i s následujícími fakty budou schopni vyrovnat. Náš výklad nemůžeme nechat nedokončený, a proto se nyní pojdme podívat na samotné evangelijní kořeny křesťanské teologie - na problém, který jsme již naznačili v předešlé kapitole.

PRAMENY KŘESŤANSKÉ IDEOLOGIE?

Bakchus na kříži

Kromě mnoha zmatků a nesrovnalostí, o nichž jsme již hovořili, je totiž samotný evangelijní příběh zatížen jednou velkou zvláštností.

Citujme vůbec nejstaršího křesťanského autora v poapoštolské době. Nepočítáme-li biskupa Papiu z Hierapole, je jím osobnost zahajující éru tzv. církevních Otců, antických vzdělavců bojujících za obranu víry - Justin Mučedník (100-165 n. l.), který píše:

„Jestliže tvrdíme, že Ježíš Kristus, náš učitel, byl počat bez pohlavního styku, ukřižovaný, zemřel, a znovu vstal a vstoupil na nebesa, nepředkládáme nic jiného, než v co někteří věří ohledně synů boha Jupitera.“

V jiném spise Justin píše:

„Kromě narození z panny je to stejné, jako to, čemu věříte u boha Persea.“

Justin jako mnoho raných křesťanských vzdělavců nemohl přehlédnout, jak velmi bylo křesťanství podobné pohanským náboženstvím. Vysvětlovali si to po svém – působením Dávla, který rafinovaně předešel Krista a vytvořil jeho charakteristiky už v pohanském světě. I Tertulian se pohoršoval - pro změnu nad

Mithrovým kultem:

„Dábel rovněž křtí osoby, také dělá znamení kříže na čelech svých bojovníků, slouží oběť chleba a přináší obraz zmrtyýchvstání.“

SLUNEČNÍ BOŽSTVA

Pojďme se nyní podívat, odkud tyto představy, které jsou zdrojem těchto problémů, pramení. Jeden z nejstarších dobře známých a dobře popsanych kultů pochází z Egypta.

James Ryman: Horus versus Seth

Hor byl sluneční bůh starého Egypta už v době asi 3000 let př. n. l. Byl potomkem slunečního boha Amon Ra. Byl personifikovaným Sluncem a jeho život je sérií alegorických mýtů zahrnujících pohyb Slunce na obloze.

Hor (jako sokol) měl nepřítele Seta (šakal), jenž byl bohem temnoty a noci. Alegoricky vzato každé ráno sváděl Hor souboj se Setem a jeho porážka znamenala příchod nového dne.

Naopak večerní porážka Hora znamenala příchod noci. To zase v hlubším smyslu představovalo souboj dobra a zla jako základní mytologickou dualitu. Pozoruhodný je ale jeho životní příběh.

Hor se narodil 25. prosince panně jménem Isis. Jeho zrození doprovázela hvězda na východě. Po svém narození byl uctěn třemi králi.

Ve dvanácti letech byl zázračným dětským učitelem. Ve třiceti letech byl pokřtěn osobou jménem Anup,

čímž se začala jeho vláda. Hor měl 12 učedníků, se kterými cestoval.

Konal zázraky jako uzdravování nemocných nebo chůze po vodě. Po Typhonově zradě byl Hor ukřižován, pochován na tři dny a pak vzkříšen. „Jakákoliv podobnost s příběhem evangelia je čistě náhodná.“

Tyto Horovy atributy ale nejsou nijak ojedinělé. Jak je zjevné, jsou společné mnoha kulturám.

U mnoha jiných bohů nacházíme stejnou mytologickou strukturu.

Například:

- **Attis z Phygia:** narozený z panny jménem Nana 25. prosince, ukřižován, uložen do hrobu a po třech dnech vzkříšen.
- **Dionýsos z Řecka:** porozený pannou 25. prosince, byl učitelem na cestách, konal zázraky jako proměnění vody ve víno. Po své smrti byl vzkříšen.
- **Mithra z Persie:** porozený pannou 25. prosince, měl 12 učedníků a konal zázraky, po své smrti pochovaný a tři dny potom vzkříšen. Posvátný den uctívání Mithry byla neděle.

Podstatným historickým faktem tedy je, že existuje mnoho různých kultů z různých období a z celého světa, jejichž ústřední postavy mají tyto společné charakteristiky. Prakticky všichni byli alegoricky zvaní Světlem, Pravdou nebo i dalšími charakteristickými jmény jako Král králů a pod. Jak už jsme uvedli, Francouz Ch. Hainchelin, autor knihy *Původ náboženství*, píše:

„Pohanská mystéria vzrušovala srdce věřících - *bozi trpěli, umírali a vstávali z mrtvých* ... “

Vzniká otázka, proč zrovna tyto atributy? Proč zrození 25. prosince? Proč smrt (někdy i na kříži) a následné vzkříšení po třech dnech? Proč dvanáct učedníků nebo dvanáct průvodců? Vezměme to opět po pořádku.

SLUNEČNÍ KULTY

Slunce bylo bezesporu nejuctívanějším objektem všech dob. Kříž zvěrokruhu, který se ve spojitosti s ním objevuje, je asi nejstarší konceptuální obrazec v historii lidstva. Zobrazuje pohyb slunce, jak prochází 12 hlavními souhvězdími v průběhu roku. Ukazuje taky 12 měsíců, 4 roční období, slunovraty a rovnodennosti. Slunce s jeho životodárnou a ochranou povahou bylo personifikováno jako výraz neviditelného stvořitele a boha. Bylo známé jako *Boží slunce*, *Světlo světa*, *Spasitel lidstva*.

Sekvence zrození Slunce je astronomická.

Hvězda na východě – Sírius, je nejjasnější hvězda noční oblohy, kterou lze 24. prosince vidět v linii Orionova pásu. Třem hvězdám Orionova pásu se dnes, stejně jako v dávné minulosti, říká Tři králové. Tyto čtyři hvězdy – tedy Sírius a Tři králové - tvoří na obloze přímku, jejíž průsečík s horizontem ukazuje místo východu Slunce 25. prosince. To je den znovuzrození slunečního Boha.

Zde je pravděpodobně pramen příběhu „Tři králové“¹, kteří následují hvězdu na východě, aby našli místo narození Slunce čili slunečního Boha.

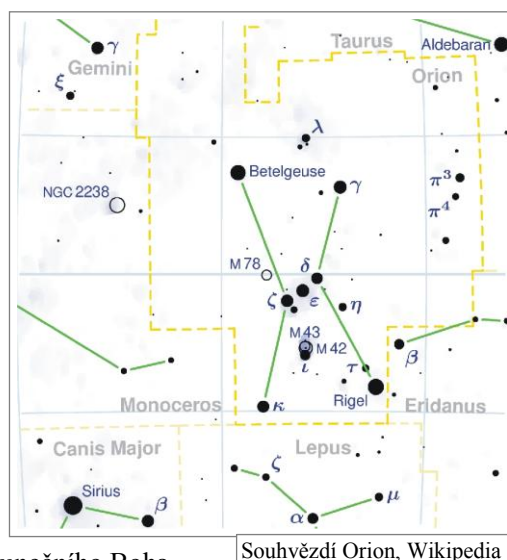
Od letního slunovratu, kdy slunce na obloze kulminuje, časem k zimnímu slunovratu na obloze klesá, až se na tři dny, 22. 23. a 24. prosince, ve svém pohybu opticky zastaví. Ode dne 25. prosince je prostým okem opět pozorovatelný jeho vzestup. Během této třídní pauzy slunce setrvává v těsné blízkosti souhvězdí Jižní kříž. V astrologické terminologii zde Slunce umíralo na kříži. Odtud vyplynul motiv smrti na kříži u mnoha pohanských božstev.

Oslava vzkříšení až po jarní rovnodennost (velikonoce) má rovněž astrologický původ. Teprve až v den jarní rovnodennosti slunce de facto přemáhá síly temnot – den se stává delší než noc a začínají se projevovat blahodárné účinky jara. Rovněž 12 průvodců (apoštolů) u antických božstev má zjevnou spojitost s 12 znameními zvěrokruhu.

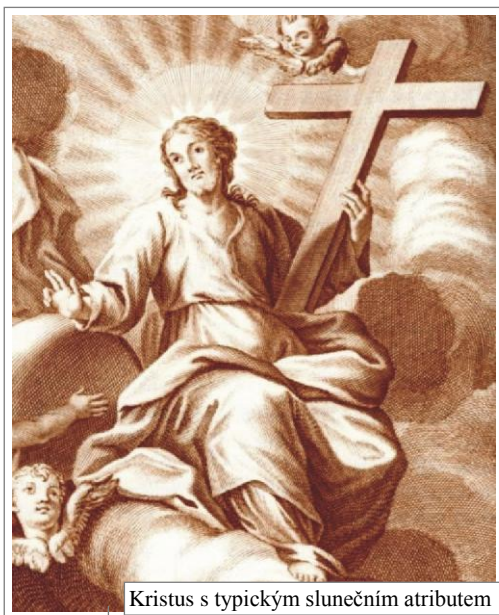
Kříž zvěrokruhu býval často zjednodušeně znázorňován jako kříž v kruhu. Je to starý pohanský symbol slunce.

Rovněž Ježíš býval, zvláště v raných dobách, znázorňován s hlavou v průsečíku kříže v kruhu jako „svatozáří“, jež jako by završovala zjevný symbol zvěrokruhu.

Toto vše jsou nepopíratelná historická fakta. Jenže co si s tím vším počít? Kristus jako zjevná synkreze pohanského slunečního kultu, a to už ve „svatých“ textech evangelia? To musí znít většině křesťanů jako naprosto absurdní, nanejvýš kacífská představa.

¹ V evangeliu ve skutečnosti nejde o krále. V originálním textu je termín *magoi*, což někteří překládají jako mudrci, jiní jako mágové nebo astrologové. Patrně šlo ale o kněze, což je asi původní význam tohoto slova. Význam tohoto slova se časem posunul, protože tehdejší kněží se věnovali i praktikám, které dnes chápeme jako magické.

Kristus s typickým slunečním atributem

Jenže přisuzovat tento stav Ďáblu a jeho rafinovanému jednání, působí po prozkoumání všech historických faktů a astronomických jevů skutečně úsměvně. Nezbyvá tedy než obvinít z kacířství samotnou historii, evangelia i s nebeskou mechanikou a dát je společně do klatby...

POKUSY O INTERPRETACI TOHOTO JEJU

Nelze se divit mnoha biblistům, že uzavřeli tento výzkum stanoviskem, že Kristus jak jej známe, pravděpodobně vůbec neexistoval a celý jeho kult je výsledkem nějaké nepovedené židovské revolty proti Římu, kdy zbylí stoupcí povstání postupně přisoudili svému obdivovanému ukřižovanému vůdci synkreticky, což bylo tehdy běžné, slavné a všeobecně rozšířené atributy antických božstev.

Jenže tomu, kdo skutečně zná židovství a křesťanství, jeho dynamiku, jeho duchovní hloubku a nadčasovost, je zřejmé, že tomuto výkladu cosi podstatného schází. Tento výklad má zjevné rysy evolučního materialismu, který jednak předpokládá, že takto vypělá duchovní koncepce se náhle vyvine prostě jen tak sama od sebe.

Dále pak vůbec neřeší, jak a proč by k něčemu takovému v prostředí šokovaných a zmatených, ale hlavně židovských pozůstalých stoupců vůbec mělo dojít. Aby k něčemu takovému došlo právě na půdě judaismu, je totiž velmi paradoxní. Judaismus se všeho pohanského štítil, považoval je za nečisté a všemu pohanskému se striktně vyhýbal. Judaismus byl bez nadsázky těmito postoji až posedlý. Právě proto Kristus, jak jej dnes známe, vždy byl a je pro židovstvo zcela nepřijatelný.

ZJEVNÉ TRHLINY HYPOTÉZ O JEŽÍŠOVI

Zmíněné interpretace naráží na další závažný problém. Na předpokládanou postupnou mytologizaci Ježíšovy osoby, která je těžištěm podobných hypotéz, nebylo prostě dost času.

Už v Pavlových listech se totiž nacházejí křesťanská *kerigmata*² – ustálené textové formy, které Pavel jen cituje, a kde už je Kristus oslavován v superlativních pojmech, které by v židovském prostředí nemohly být přisouzeny žádnému člověku. Už zde má Ježíš podobu, která z pohledu racionality působí poněkud mytický a ve starověku a středověku musela vyvolávat transcendentní představy. Například:

„Vzkřísil ho z mrtvých a posadil po své pravici v nebesích, vysoko nad všechny vlády, mocnosti, síly i panstva, nad všechna jména, která jsou vzývána, jak v tomto věku, tak i v budoucím.“ (Ef 1:20-22; EP)

Apoštol Pavel začal působit velmi záhy. Jeho dopisy se datují do doby kolem roku 50 n. l., tedy necelých 20 let po Kristově odchodu. Jeho teologie je přitom racionálně nejvyspělejší a tento parametr dále už víceméně jen upadá.

Pavel, ač vyrůstal v helénském prostředí a dosáhl velmi vysokého vzdělání; byl tělem i duší Žid, jak sám ve svých listech uvádí. Křesťany právě z důvodu své židovské ortodoxie nenáviděl a tvrdě pronásledoval. A byli to tehdy dokonce ještě prapůvodní židokřesťané – považující Krista za pomazaného proroka, dodržující Zákon a uctívající v chrámu.

A právě tento člověk se najednou obrací na křesťanství, a to ne na jeho židovskou formu, ale dokonce na úplně novou formu – na jakousi ryze pohanskou koncepci Krista, kterou sám zakládá! Čili z židovského pohledu jde o něco ještě mnohem horšího, než sám původně pronásledoval!

Ne, tady nemohlo dojít k mytologizaci Kristovy osoby ani k samovolnému vývoji křesťanského kultu.

Původ nebo důvod této nikoliv evoluční, ale naopak revoluční změny musel být velmi závažný. Pokud se Pavel úplně nezbláznil, co se vlastně stalo?

Najít odpověď na tuto otázku není tak složité, jak by se na první pohled mohlo zdát. Řešení vyplyne víceméně samo, když si zrekapitulujeme posloupnost historického děje, který se v předkřesťanské době odehrál. Nuže pojďme se na vývoj této situace podívat.

² Jde o ucelené útvary orální tradice, které mají specifický rytmus a specifickou poeticky-liturgickou stavbu a byly pravděpodobně součástí nejranějších křesťanských bohoslužeb. V ekumenickém překladu jsou tato *kerigmata* uvedena odlišnou sazbou podobně jako i starozákonní citáty.

VYVOLENÝ NÁROD

Židovský národ byl po mnoho generací připravován na příchod jakési zásadní postavy, která měla změnit běh dějin a přinést nový pořádek věcí na zemi.

„Žezlo se od Judy neodvrátí ani velitelská hůl z [místa] mezi jeho nohama, dokud nepřijde Šilo; a jemu bude patřit poslušnost národů.“ (1Mo 49:10)

„Pohledte, můj sluha, jehož pevně držím! Můj vyvolený, [jehož] má duše schválila! Vložil jsem do něho svého ducha. Vynesete právo národům.“ (Iz 42:1)

Židé (Hebrejové) byli dokonce od samého počátku zasvěceni zvláštnímu poslání, které mělo přinést prospěch celému lidstvu:

„A chci rozmnožit tvé semeno jako nebeské hvězdy a tvému semeni chci dát všechny tyto země; a prostřednictvím tvého semene si určitě budou žehnat všechny národy země.“ (Boží slib Abrahamovi v 1. Mojžíšově 26:4)

„A v konečné části dnů se stane, [že] hora JHWH domu bude pevně založena nad vrcholkem hor a jistě bude pozvednuta nad pahorky; a budou k ní proudit všechny národy.“ (Iz 2:2)

„Uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, protože záchrana pochází ze Židů.“ (Jan 4:22)

A nyní je třeba znovu zdůraznit, že všechna tato zaslíbení byla dána Židům a pouze Židům:

„Jsou to Izraelci, jim patří synovství i sláva i smlouvy s Bohem, jim je svěřen zákon i bohoslužba i zaslíbení, jejich jsou praotcové, z nich pochází rodem Kristus.“ (Řím 9:4 EP)

Tento národ byl k tomuto poslání speciálně založen, připravován a vychováván. Mesianismus a jeho očekávání byl součástí kultury tohoto národa. Jenže co se stalo? Židé se prokázali jako nedostateční pro zvládnutí tohoto úkolu.

V dané době jako národ prostě nedorostli k tomu, aby byli schopni nové myšlenky přijmout, rozvíjet a aplikovat v programu založení a rozvoje nového, vyššího typu společnosti. Intelektuální špičky Ježíše zcela zavrhly.

- Došlo k havárii celého plánu s izraelským národem -

KŘESŤANSTVÍ – HAVARIJNÍ ŘEŠENÍ

A nyní nastal problém – na zemi nebyl nikdo, žádný národ, který by mohl tento úkol převzít. Žádné společenství, žádný národ nebyl na podobný program připraven, žádný národ jej neměl ve své tradici a dokonce o něm ani neslyšel. Žádný národ jej proto nebyl schopen přijmout. Zdánilivě bezvýchodná situace!

Přesto se uvnitř antického světa³ nezávisle na sobě a zcela spontánně začali objevovat duchovně pokročilejší jedinci, kteří splňovali alespoň nejzákladnější předpoklady pro start tohoto nového programu.

„Před Bohem nejsou spravedliví ti, kdo zákon slyší; ospravedlnění budou, kdo zákon svými činy plní. Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí, co zákon žádá, pak jsou sami sobě zákonem i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí.“ (Řím 2:14-16)

Přes selhání plánu výchovy vzorového národa pro nápravu věcí na zemi, se tedy dlouhodobá prognóza vývoje lidstva prokázala jako správná – *úroda země dozrála ke žni.* Bylo jen třeba tyto lidi nějak oslovit a aktivizovat. Pavel znázornil tento nouzový program jako naroubování „pohanských větví“ na „židovský kořen“:

„Jestliže však některé větve byly vylomeny a ty, planá oliva, jsi byl naroubován na jejich místo a bereš sílu z kořene ušlechtilé olivy, nevynášeš se nad ty větve! Začneš-li se vynášet, vzpomeň si, že ty neneš kořen, nýbrž kořen nese tebe! Řekneš snad: „Ty větve byly vylomeny, abych já byl naroubován.“ Dobře. Byly vylomeny pro svou nevěru, ty však stojíš vírou. Nepovyšuj se, ale boj se! Jestliže Bůh neušetřil přirozených větví, tím spíše neušetří tebe!

Považ dobrotu i přísnost Boží: přísnost k těm, kteří odpadli, avšak dobrotu Boží k tobě, budeš-li se jeho dobroty držet. Jinak i ty budeš vyřat, oni však, nesetrvají-li v nevěře, budou naroubováni, neboť Bůh má moc naroubovat je znovu. Jestliže tys byl vyřat ze své plané olivy a proti přírodě naroubován na ušlechtilou olivu, tím spíše budou na svou vlastní olivu a roubováni ti, kteří k ní od přírody patří!

Abyste nespolehali na svou vlastní moudrost, chtěl bych, bratří, abyste věděli o tomto tajemství: Část Izraele propadla zatvrzení, avšak jen do té doby, pokud nevejde plný počet pohanů. Pak bude spasen všechn Izrael, jak je psáno: „Přijde ze Sióna vysvoboditel, odvrátí od Jákoba bezbožnost; to bude má smlouva s nimi, až sejmu jejich

³ Určité procento se jich pochopitelně spontánně objevilo i uvnitř židovského národa. Byli to apoštolé a další Ježíšovi učedníci a stoupenci. Později vytvořili početnější skupinu židovských křesťanů.

hříchy. Pokud jde o evangelium, stali se Božími nepřáteli, ale vám to přineslo prospěch; pokud jde o vyvolení, zůstávají Bohu milí pro své otce. Vždyť Boží dary a jeho povolání jsou neodvolatelná.“ (Řím 11:17-29; EP)

REALIZACE HAVARIJNÍHO ŘEŠENÍ

A nyní vzniká zásadní otázka: Jak toto alternativní řešení prakticky provést? Jak přimět lidi z národů, aby přijali, a to velmi akutně, naprosto cizí a neznámou ideu, aktivně se jí chopili a začali pracovat pro naplnění její nesmírně náročné ideje, a to ještě navzdory velmi krutému a houževnatému pronásledování?

Na pochopení a zvnitřnění židovského chápání světa nebyl čas a bylo by čirou utopií po mentálně a kulturně zcela odlišných pohanech něco takového žádat.

Z „ryby“ prostě „raka“ nelze udělat „přes noc“. Takový proces metamorfózy by v rámci celé společnosti vyžadoval celé generace a právě takto dlouho připravovaný židovský národ selhal.

Jedinou reálnou možností bylo umožnit pohanům navázat na to, co sami velmi dobře znali, v čem po staletí a tisíciletí vyrůstali. Navázat na jejich mentální, duchovní svět a tradice ...

„Vždyť ačkoli jsem svobodný ode všech, učinil jsem se otrokem všech, abych získal co nejvíce lidí. A tak jsem se Židům stal jako Žid, abych získal Židy; těm pod zákonem jsem se stal jako pod zákonem, ačkoli sám nejsem pod zákonem, abych získal ty pod zákonem. Těm bez zákona jsem se stal jako bez zákona, ačkoli nejsem bez zákona vůči Bohu, ale pod zákonem vůči Kristu, abych získal ty bez zákona. Slabým jsem se stal slabým, abych získal slabé. Stal jsem se lidem všeho druhu vším, abych rozhodně některé zachránil. Ale všechno činím kvůli dobré zprávě, abych se na ní stal podílníkem s [jinými].“ (1Kor 9:19-23)

Ano, muselo dojít k razantní změně kurzu nové tvořící se ideologie, aby rámcově vyhověla potřebám antického duchovního světa. Stalo se tak velmi otevřenou synkrezí židovského Krista s všeobecným pohanským slunečním kultem a jeho následnou kultivací. Jedině tímto způsobem mohla být zaručena kontinuita plánu výchovy lidstva a nápravy světa, kterou provádějí nebesa na této planetě prakticky od stvoření lidstva.

Zdá se, že ani intelektuální špičky křesťanstva tento proces nepochopily, ačkoliv v raných dobách musel být zcela zjevný. Od samého počátku církevní otcové a později teologové sledují tento jev velmi rozpačitě a s nedůvěrou. Stává se terčem kritiky a později posvěcuje odpor.

V následující kapitole si názorně ukážeme, jak byl tento proces zahájen už za Ježíšova života.